

Секція: Мистецтвознавство

Іщенко Євгеній Олександрович

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри сценічного мистецтва

Київський міжнародний університет

ORCID 0000-0002-5701-7829

КОНЦЕПТ ТЕАТРУ В КУЛЬТУРОЛОГІЧНОМУ ПРОСТОРИ

У процесі аналізу походження театральних форм закономірно спостерігаємо їхню неподільність, єдність із грою (грою зі своїм *Я*, грою *Я* з *Іншим*, грою *Іншого*, згідно актуальних дискурсивних практик, з культурою, а через неї – з *Собою* тощо). Показовою в цьому контексті є релігійна містерія цам, яка була розповсюджена в Тибеті, а згодом стала популярною в Монголії. За своєю суттю цам є езотеричним релігійним обрядом, містерією, метою якої є не тільки просвітництво глядачів, нагадування про швидкоплинність їхнього буття, проте й входження в певне містичне єднання зі світом, із подальшим подвоєнням радості й щастя.

Вищезазначене доводить, що театральне мистецтво не може розвиватися поза історичним часом і простором, що воно дискурсивне вже за своєю природою, репрезентуючись як симуляція онтологічної реальності, воно потрапляє в полон аксіологічної значущості її явищ. Останнє може бути пояснене через те, що театральне життя розгортається в межах соціально-історичної еволюції. Театр завжди є вираженням думок, атмосфери світової громадськості, прогресивних ідей, представлених в художньому варіанті, які, тим не менш, не втрачають своєї значущості або, навпаки, втрачають: аби дати їм суспільну оцінку. Театральна переробка накопиченого соціального досвіду, перетворення його в предмет естетичної, художньої, творчої рефлексії відбувається в певних просторових межах, що, своєю чергою, продукує наявність у ньому просторових характеристик.

Особливістю культурного простору є наділення його тимчасовою просторовою протяжністю й аксіологічними підставами. Все це визначає аксіологічне ставлення до просторово-часових аспектів буття культури. При цьому простір і час знаходяться в нерозривній єдності, а об'єктивні просторово-часові відносини існують як структурована, багаторівнева цілісність, як суперечлива єдність різних сторін буття. Одночасно театральний простір як вид культурного простору також має всі його характеристики і в той же час володіє специфікою, яка репрезентує неоднозначність аксіологічних підстав, які характеризуються тимчасовою протяжністю і власне просторовими межами.

Таким чином, головною особливістю цінностей театального простору є їхня одномоментність, ситуативність: вони народжуються і вмирають разом зі спектаклем і в завтрашньому поданні можуть не повторитися. Тому цінності в театрі не мають нічого спільного з театром безпосередньо (сприйняття, фотографії, рецензії і так далі). Навіть записаний на плівку спектакль перестає бути театром, яким він існує в безпосередньому, живому виконанні. Наступний спектакль може нести інші смисли, робити інші акценти. Це дозволяє позиціонувати цінності, що продукує театр, як такі, що зберігають атмосферу унікальності цього вечора, як для глядача, так і для людей, що створюють цю атмосферу. Відчуття одининості моменту, мистецької події наділяють театральне дійство ефемерними цінностями і є відмінною рисою виключно театального простору.

Отже, «робота» концепту театру в основі своїй зводиться до розуміння театру як універсуму, до його пояснення, витлумачення. Концепт театру, володіючи цілісністю, є баченням театру як такого у всій його повноті, що дозволяє говорити про певну онтологічну сутність його концепту, симулякризованість, яка виражається в прагненні осмислити буттєво існування театру. Стверджуючи онтологічну наповненість концепту

театру, виявляємо і його обґрунтовуючу сутність як цілісної системи смислів театру як такого.

Вищезазначене підтверджує актуальність й нагальність дослідження, мета якого полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретичного і практичного матеріалу театрального мистецтва виявити наявність в ньому концепту театру. Відзначимо, що в процесі глибокого звернення до театру як категорії смислу важливими є пошуки осягнення театру як концепту в науковому та художньому знаннях попередніх епох, аж до часу донаукового знання, що актуалізує низку уявлень про театр в міфології, релігії, мові.

Література

1. Diachenko R. Hotels and restaurants of Lviv in the context of hospitality : past and present. Вісник НАКККиМ. 2017. № 2. С. 41–45.
2. Ovcharuk O. Transformation of humanism mediates in Postmodern cultural practices. Вісник НАКККиМ. 2018. № 4. С. 12–16.
3. Yan I. Ukrainian music and drama theater in the context of thenation creation process of the last third of the XIX – beginning of XX century. Вісник НАКККиМ. 2017. № 2. С. 119–121.
4. Адрианова Т. О. Театр как социокультурный феномен. Вестник ОГУ. 2014. № 168. С. 82–85.
5. Азеева И. В. Концепт театра и традиция философского знания (к проблеме формирования теории театра в XX веке). Известия Российского государственного педагогического университета имени А. И. Герцена. 2008. № 11. С. 85–92.